

KLEMEN TERÉZIA

OKTÓBER HÍRES PEDAGÓGUSSZÜLÖTTEI

Október az őszy egyik legszebb hónapja, már sárgulnak a levelek, de még kellemesen meleg az idő. Természetesen ez a hónap is sok híres pedagógus születésének hava, mi azonban most olyanokat gyűjtöttünk össze, akiknek a szülinapi bulijáról valószínűleg nem írnak vagy írtak a lapok, mégis joggal emlékezhetünk meg róluk. Kezdjük mindjárt azzal, hogy október 5-ét 1994-ben az UNESCO a **Pedagógusok Világnapjának** kiáltotta ki, ezáltal állítva emléket annak az 1966. évi kormányközi konferenciának, ami nagy lépést jelentett a tanárok számára státuszuk meghatározása szempontjából.

Októberi rovatunk első neves pedagógusa **Ormos Mária** pedagógus, történész, aki 1930. október 1-jén született. Igaz, főleg mint egyetemi tanár és kutató történész ismert, mégis meg kell emlékeznünk róla, hisz szakterületének, a XX. századi történelemnek világszerte elismert szak tekintélye. Diplomájának megszerzése után a debreceni, majd a szegedi egyetemen tanított, 1963-tól a Történettudományi Intézet munkatársa, 1982-től a Pécsi Tudományegyetem professzora, két cikluson keresztül az egyetem rektora. Munkásságáért többek között Akadémiai- és Szé-

chenyi-díjat, Magyar Köztársasági Érdemrendet kapott. Néhány műve: *Franciaország és a keleti biztonság; „Civitas fidelissima.” Népszavazás Sopronban 1921; Hitler élete és kora; A történelem vonatán; Közép-Európa – Van? Volt? Lesz?*

Szintén október 1-jén született a svéd író, tanár, **Josefina Deland** (1814–1890). A Stockholmban született hölgy fiatalkorában néhány évig Franciaországban élt és tanult, hazatérése után Stockholmban nyelvtanárként tevékenykedett, 1839-ben francia nyelv-könyvet publikált. A svéd feminizmus egyik előfutára, a női egyenjogúsággal, a nők érdekképviseletével foglalkozott jóval a szervezett nőmozgalom előtt. 1852-ben nyilvános vitát indított arról, hogy az állam nem biztosít nyugdíjat a visszavonuló tanárnőknek és nevelőknek, akik így gyakran szegényházba kényszerülnek. 1855-ben megalapította a *Svenska lärarinnors pensionsförening*-ot (Nyugdíjas Pedagógusnők Egyesületét). Cikkeiben, beszédeiben többször hangoztatta, hogy az ország jobban járna, ha nők vezetnék.

A közismert író, **Szabó Magda** szintén októberi születésű, akiről most egy kicsit más szemszögből emléke-

zünk meg, hisz kitűnő tanár is volt. (1917. október 5. – 2007. november 19.) Az író- tanárnő Debrecenben született, iskoláit is ott végezte. Latin-magyar szakos diplomát szerzett, doktori értekezését 1940-ben védte meg a római kori szépségápolásról. Az irodalmi életben költőként indult, első kötete 1947-ben *Bárány* címen jelent meg. 1958 után sorra jelentek meg külföldön is nagy sikert arató regényei. Termékeny író, meseregényeket, ifjúsági könyveket, drámákat, esszéket is publikált, *Abigél* című regényéből tévésorozat készült. József Attila-, Kosuth-díjas szerző, megkapta a Magyar Köztársasági Érdemrend nagykeresztjét és számtalan más kitüntetést is. Szabó Magda sokszor állt a katedrán, nemcsak felelő kisdiaákként, hanem általános vagy középiskolai tanárként. Benyomásait, tapasztalatait, emlékeit számos szépirodalmi alkotásában megörökítette. Kevesebben tudják, hogy vezetőtanárként pedagógiai szakmunkái is elismertek voltak – sokak szerint máig megállják helyüket akkori óravázlatai. Most itt nemcsak az íróra, hanem a pedagógusra is emlékezünk.

Néhány munkája: *Tündér Lala; Sziget-kék (meseregény); Az őz; Disznótor; Pilátus; Katalin utca; Az ajtó; Für Elise (regény); Kiálts, város!; Az a*

szép, fényes nap (színdarab); Kívül a körön; A lepke logikája (esszé).

Ribáry Ferenc tanár, Kolta születő, 1827. október 6-án látta meg a napvilágot. Részt vett az 1848/49-es szabadságharcban, fogságba esett. Königrätzba vitték, majd besorozták közlegénynek az osztrák hadseregbe. 1851-ben szabadult, utána nevelő volt, 1861-től főgimnáziumi helyettes tanár. 1863-ban tanári oklevelet szerzett, s ugyanakkor rendes tanárrá nevezték ki. Ökortörténettel foglalkozott, emellett számos történeti és földrajzi tankönyv szerzője. 1880. május 17-én halt meg Budapesten.

Katona Mihály neve leginkább Komárom környékén cseng ismerősen. 1764. október 9-én született Szatmárnémetiben. Debreceni tanulmányai után 1793-tól a frankfurti egyetemen szerzett ismereteket. Három év múlva tér haza, s egyenesen Komáromba megy, ahol tanárkodik, s nemzetközileg is elismert földrajztudóssá válik. Később egészen bekö-

vetkező haláláig Búcsón lelkészkedik, és itt írja meg egyik jelentős művét: *A föld matematikai leírása a világ alkotmányával együtt* (Komárom, 1814). Ez a munka korának legszínvonalasabb és legtartalmasabb magyar természeti földrajza. Búcsón, 1822-ben hal meg.

Egy különleges tudományág foglalkoztatta **Hollendonner Ferencet**, aki 1882. október 10-én született Csehiben. 1929-től 1935-ig volt a budapesti Kölcsey gimnázium oktatója. A botanikus, paleontológus, tanár 1905-től a műegyetem növényteni tanszékén tanít, 1916-tól a reáliskolai, 1921-től a polgári iskolai tanárképző oktatója. 1922-től egyetemi magántanár. Ő lett a korszerű magyar növényzövetan megalapítója. Kidolgozta az elszenesedett fák mikroszkópos vizsgálatának módszereit.

A magyar neveléstörténet, a nemzetnevelés, a magyar művelődéspolitikai, a tanítóképző iskolák pedagógiája mind **Imre Sándor** nevéhez fűződik, aki Hódmezővásárhelyen született

1877. október 13-án. A közismert magyar pedagógus, művelődéspolitikus elsőként indítványozta 1926-ban Magyarországon a lélektan oktatásának a bevezetését. A *Magyar Pedagógia* folyóirat szerkesztője volt. Több németországi egyetemen – Heidelberg, Lipcse, Strassburg, Berlin, Jéna – járt tanulmányúton. Szükségesnek tartotta egy új pedagógiai-lélektani tanszék felállítását, mely teret nyithatna a lélektani kísérleteknek. A következő tudományágakkal óhajtotta bővíteni az oktatást: általános lélektan, gyógypedagógia, pszichotechnika. Szakmai segítségével támogatta a szegedi Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola gyakorlóiskolájában létrejött reformpedagógiai elvek alapján működő iskolát és *A cselekvés iskolája* folyóiratot. Haláláig a budapesti József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem pedagógiai tanszékének vezetője volt.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

- <http://www.kolcsey-bp.hu/index.php/magunkrol/multunk/130-hires-tanaraink>
- <http://www.drk.hu/>
- <http://jelesnapok.oszk.hu>

BÚS ANIKÓ

MÁTYUSFÖLDI CSÚFOLÓDÓK

ÓVODAI FOGLALKOZÁS

A Katedra szeptemberi számában közölt foglalkozástervben a lakodalmas játékok sorából választottam egy csokorra valót, a mostani foglalkozás a csúfolódókat, beugratókat foglalja magába, újfent Gágyor József gyűjtéseiből szemezgetve.

Az óvódás gyermekek nagyon kíváncsiak, fantáziájuk csak úgy lán-gol, előszeretettel válnak az egyes történések főszereplőivé is. Ez a foglalkozásterv csupa szórakoztató, vicces mondókából, játékból áll össze. Legfőbb mozgatórugói a beugratások és a csúfolódások, melyek alapjául Gágyor József *Szamarat fogtam kö-tél nélkül* és *Csúfondáros* könyv című művei szolgáltak. A délelőtti oktatónevelő foglalkozás célja a gyermek önismeretének, önkritikájának fejlesztése, játékos módú megismerése egymás és önmaguk komfortzónája határainak, valamint néhány tréfás,

csúfolódó mondóka megtanulása. A gyermekek a foglalkozás során főként az artikulációjukat, hanglejtésüket fejlesztik, elsajátítják a különböző ritmusú mondókákat, a játék végére akár saját rímeket is faragnak, beszédük egyre gördülékenyebbé válik.

ELŐKÉSZÜLET ÉS MOTIVÁCIÓ

Az ilyen típusú önismereti foglalkozások komolyabb felkészülést igényelnek, mint a mesés, játékos társai. A pedagógusnak nemcsak azzal kell tisztában lennie, hogy mit és hogyan szeretne véghez vinni a játék során, de nagyon jól kell ismernie a csoportját is, körülbelül tudnia kell, meddig mehet el egy adott foglalkozás során. Emellett pedig a csoportot elejétől fogva arra kell nevelni, hogy az ilyen tréfákat nem kell mellre szívní, szükség van egészséges önkritikára. Így az első játék ilyen esetben

lehet egy *spagetti-játék*, melyben a gyerekek kör alakítunk ki, majd mindenki megfogja valaki olyannak a kezét, aki nem mellette áll. Ebből egy csomót alakul ki, amelyet akár a tányéron heverő spagettinek is nevezhetünk. A gyerekek feladata, hogy úgy bogozzák ki ezt a csomót és alakítsanak újra kört, hogy közben nem engedik el egymás kezét. A játék után még mindig körben maradunk, és a *Lipem, lopom a szőlőt* elnevezésű körjátékot játszunk. Ehhez előbb az önként jelentkezők közül kijelölünk egy csószot, aki kilép a körből, és kissé távolabb megy, leül, s úgy tesz, mint-ha aludna. A többiek körben járva éneklék a dalt, majd a dal végén valaki odamegy felébreszteni a csószot, aki kergetni kezdi a gyerekeket. Akit megfog, csósz marad, így egyre többen lesznek kergetők (Gágyor, 1982, 303).